

MODERNE FRANSCH KUNST IN HET STEDELIJK
MUSEUM TE AMSTERDAM.

Deze „Esac”, oftewel „Expositions selectes d’art contemporain (organisées par Mme Pétro van Doesburg) bedrijven de „selectie” bijna uitsluitend naar de zijde van die „abstracte” kunst waarin Piet Mondriaan als een der voorgangers geldt. Wel treft men hier ook enkele voorbeelden aan van andere „richtingen” (b.v. enkele „cubistische” potloodschetsen van Picasso, die men zelf echter moeilijk in een of andere „richting” kan vangen) en spreekt het „beeldende bloed” dan tóch nog hier en daar — het algemeene karakter van deze expositie is het karakter van die hartstochtelijken die, bang voor hun eigen hartstochten en fantastische begeerten, *g e v l u c h t* zijn tot in het rijk eener z.g. „geestelijke” verpuring —, van een, meestal, ontijdige (want alleen, of overwegend, redelijk bedreven) verzuivering, dat m.i. grootendeels een rijk is hetwelk in alle geval buiten dat der kunst en zeker buiten dat der „beeldende” kunst ligt.

Het kan voorkomen, dat een diep-beleefd streven naar „heiliging” een mensch voert tot buiten het rijk der kunst, dat een overmachtige drang naar een dieper „centrum” van leven hem de kunst doet ondergaan als secundair —, zelfs in zekeren zin als een obstakel op zijn weg en dat hij haar, bij zijn inkeer, op zij zet om te komen tot een „zijn” dat geen teeken van „beelding”-naar-buiten meer van noode heeft. Het kán voorkomen, naar mijn geloof, — al zal het zeer groote uitzondering blijven. — Gevolg van zulk een inkeer zal allereerst zijn, dat er geen enkel verlangen meer overblijft om zich als „kunstenaar” te laten gelden.

Deze exposanten hebben echter allen (met hun diverse „tableaux”, „peintures abstraites”, enz.) dat verlangen klaarblijkelijk nog wél —, en in hevige mate! — En steeds weer komt men bij hen voor dit paradoxale feit te staan en voelt men twijfelingen opkomen aan hun „oprechtheid” of althans aan hun „geestelijke gezondheid”

„Ça passe —, ça passe” —, met Coué kan men zich dan wel over dergelijke twijfelingen heen zetten —, bedenkend, of bevroedend, dat d i t, zooals het nu is —, deze „abstracte kunst”, voorbij zal gaan —, in den zin van een geheel loslaten der „kunst” òf van een nieuwe overgave aan de Muze (die óók van vleesch en bloed weet!) —, maar tóch komt men, als onbevangene die zich gaarne tracht „open” te geven, steeds weer voor een „probleem” te staan

Van deze min of meer „abstracte” theoretische beschouwingen (den chroniqueur moge het vergeven worden, dat ook hij, bij zooveel abstractheid, mede een oogenblik wordt aangestoken!) terugkeerend tot de reële stukken zélf, zij allereerst gezegd, dat sommige doeken ongetwijfeld een

sterk suggestieve werking hebben. Ik noem allereerst frank kupka (géén hoofdletters s.v.p., zetter; — de catalogus verbiedt me dit in haar selecte en abstracte moderniteit zéér nadrukkelijk!) die o.m. een poging doet om den „vorm” van een „kleur” te geven („la forme du bleu; la forme du vermillon”), een poging die in zooverre geslaagd mag heeten, dat het stralende, warm-lichtende van het vermilloen en het koude, rein-strakke van het blauw er zóó in worden gebeeld, dat men zich nader tot het wezen van deze kleuren voelt komen. Maar kupka is, in dezen kring, min of meer een „schismatiek” —, waarin dan mogelijk ook de oorzaak ligt, dat ik hem het eerst noem! —

In de eerste zaal treft men verder ook nog werk van hén aan, die zelfs nog aan de vormen der realiteit min of meer zijn blijven hangen en die zooals leopold survage een enorme inktvlek als vagebond-verbeelding langs een buitenweg laten vluchten of een afgehakte snijkamer hand tegen een blauw-rooden achtergrond zetten —, dan wel, gelijk serge férat een „nature morte” en een „paysage” in blonden toonaard uit fragmenten der realiteit componeeren tot een sterk, niet zwaarwichtig, maar „doorzichtig” geheel.

Joachim torrés—garcia geeft met zijn „usine”, „cave” en „rue” een soort verabstraheerde „teekeningen van Jantje” (uit de Groene) —, joan miro doet ons de „homme et femme” zien als twee spookachtige luchtballonnetjes die — niét met Vondels machtige ketenen — maar met enkele astrale darm-slierten elkander in een griezelige sfeer verbonden houden en victor yanaga poznanski laat een groote triptiek zien die men een, van de bas-noot „donkerblauw”, over het rood, naar het bovenste geel harmonisch verloopend kleur-accoord zou kunnen noemen. Tutundjian gebruikt voor zijn „peintures abstraites” ook nog, behalve de liniaal, een passer en tenslotte heeft men dan de „kern-figuren” mondriaan en théo van doesburg, welke laatste het, volgens de titulatuur (contre-composition XVI b.v.) al weer verder schijnt gebracht te hebben dan de eerste die hier niet verder komt dan een simpele „composition IV”. — Over deze „kern” en wat daar nog omheen zwermt moet ik — zie boven —, echter noodgedrongen zwijgen.

A. E. v. D. T.

